

Hei

Alla minun ajatuksiani asiasta.

Yst. terv.

Veikko

Direktiiviehdotuksen 22 artiklan vahingonkorvausvastuuseen liittyvät ongelmat, joita U-kirjelmässä on kuvattu, kohdistuvat käsitykseni mukaan tuottamukseen ja syy-yhteyteen sekä soveltamisalan yrityksen vahingonkorvausvastuuseen sellaisesta vahingosta, jonka ensisijainen aiheuttaja on jokin muu taho eli käytännössä toimitusketjussa alempana, mahdollisesti paljonkin alempana oleva yritys.

Direktiiviehdotuksen 22 artiklan vertailu OYL 22:1:n mukaiseen vastuuseen

Vertailu OYL 22:1 mukaiseen vahingonkorvausvastuuseen ei ole toimiva, koska johdon vastuu voi realisoitua lähinnä silloin, kun johto on itse tuottamuksellisesti tehnyt vahinkoa aiheuttaneen teon tai laiminlyönnin. Vastuu voi realisoitua toki myös silloin, jos johto esimerkiksi tuottamuksellisesti laiminlyö valvoa samassa organisaatiossa olevan valvonnanalaisen toimijan toimintaa. Tällöinkään ensisijainen vahinkoa aiheuttanut teko ei voi olla kovinkaan kaukainen suhteessa johdon omaan toimintaan ja vahingonaiheuttajien keskinäisessä suhteessa ensisijainen aiheuttaja vastaa ennen toissijaista vahingonaiheuttajaa.

Johdon vastuusta poiketen direktiiviehdotuksen 22 artiklan mukainen vahingonkorvausvastuu voi syntyä hyvin kaukaistenkin toimitusketjun osapuolien aiheuttamista vahingoista. Yrityksen huolellisuusvelvollisuuden laiminlyönti voi synnyttää direktiivin soveltamisalan yritykselle vahingonkorvausvastuun myös silloin, kun vahinkoa aiheuttavan teon on ensisijaisesti tehnyt toimitusketjussa alempana olevan muun toimijan laiminlyönnistä. Tämä nostaa esiin vahingonkorvausoikeudellisia kysymyksiä tuottamuksesta, syy-yhteydestä ja vastuun jakautumisesta silloin, kun ensisijainen vahingonaiheuttaja on muu kuin vahingonkorvausvastuussa direktiiviehdotuksen mukaan oleva yritys. Keskeistä on tällöin se, onko direktiivin soveltamisalaan kuuluvalla yrityksellä riittävä tietoisuus siitä, millainen hänen tosiasiallinen vahingonkorvausvastuunsa on, kun itse vahinkoa aiheuttanut teko voi olla hyvinkin kaukainen yrityksen omaan toimintaan nähden. Vastuuta koskevan sääntelyn tulee olla vastuun laajuuden ja määrän osalta ennakoitavaa ja vastuun jakautumisen osalta selvää ja tarkkarajaista. Nyt näin ei ole.

Vastuusta toisen aiheuttamasta vahingosta ja vastuun jakautumisesta

Kuten on tuotu esiin, on Suomessa käytössä vahva erillisyyhtiöperiaate, jossa yhtiö ei vastaa edes sen tytäryhtiön velvoitteista tai tytäryhtiön aiheuttamista vahingoista. Direktiiviehdotuksen 22 artikla poikkeaa tästä. Sinällään ei ole estettä säätää tämän rajan ylittävistä vastuusta eli ns. läpimurtosäännöksellä, kuten Sepon jo mainitsemassa ympäristövahinkolaissa on tehty. Ko. lain 7 ja 8 §:ssä on kuitenkin säädetty direktiiviehdotukseen nähden yksiselitteisesti vastuun syntymisestä ja vastuunjaosta (Ks. alla). Tähän verrattuna direktiiviehdotuksen sääntely on hyvin yleispiirteistä ja ulottuu laajalle, mistä syystä direktiiviehdotuksen mukaisen vastuun sisältö olisi yritykselle hyvin vaikeasti arvioitavaa, varsinkin kun ensisijainen vahinko voi olla aiheutettu hyvin paljon alempana toimitusketjussa.

Lisäksi voidaan pitää yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden kannalta kyseenalaisena sitä, jos toimitusketjun eri toimijoiden keskinäisessä suhteessa lopullinen vahingonkorvausvastuu voisi jäädä muulle taholle kuin ensisijaiselle vahingonaiheuttajalle.

Syy-yhteydestä ja ennakoitavuudesta

Syy-yhteydellä tarkoitetaan sitä, että toimijan toiminta on aiheuttanut vahingon eli toisin sanoen, jos toimija olisi toiminut toisella tavalla, vahinkoa ei olisi syntynyt. Direktiiviehdotuksen 22 artiklan perusteella on vaikea arvioida sitä, miten vahingonkorvausoikeudenkäynnissä arvioidaan sitä, olisiko toimitusketjussa alempana aiheutettu vahinko aiheutunut joka tapauksessa, riippumatta siitä olisiko yritys täyttänyt oman direktiivin mukaisen huolellisuusvelvoitteensa.

Ennakoitavuusrajoitus tarkoittaa sitä, että se syntyneen vahingon tyyppin että syntyneen vahingon määrän on tarvinnut olla kohtuullisella tavalla vahingonaiheuttajan tiedossa. Kun vahingonkorvausvastuussa olevan ja ensisijaisesti vahinkoa aiheuttaneen toimijan yhteys voi olla pitkä, on vahingon ennakoitavuutta vaikeaa arvioida. Syy-yhteyden ja ennakoitavuuden osalta vahingonkorvausvastuun sisältöön vaikuttaa se, miten näyttötaakkaa jakaantuu eri osapuolten kesken. Nämä seikat lisäävät edellä kuvattua vaikeutta määrittellä millainen on yrityksen tosiasiallinen vahingonkorvausvastuu vastuu toimitusketjussa alempana olevien yritysten aiheuttamista vahingoista.

7 §

Korvausvelvolliset

Tämän lain mukainen korvausvelvollisuus on, silloinkin kun vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai huolimattomuudesta, sillä:

1) jonka harjoittamasta toiminnasta ympäristövahinko johtuu;

2) joka on rinnastettavissa 1 kohdassa tarkoitettuun toiminnan harjoittajaan; sekä

3) jolle ympäristövahingon aiheuttanut toiminta on luovutettu, jos luovutuksensaaja toiminnan saadessaan tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää vahingosta tai 1 §:ssä tarkoitettua häiriöstä taikka sellaisen uhasta.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua rinnastamista arvioitaessa on otettava huomioon henkilön määräysvalta, hänen taloudelliset suhteensa toiminnan harjoittajaan ja hänen toiminnasta tavoittelemansa taloudellinen etu.

8 §

Yhteisvastuu

Korvausvelvolliset vastaavat yhteisvastuullisesti ympäristövahingosta, jonka asianomaiset toiminnat ovat todennäköisesti yhdessä aiheuttaneet.

Jollei toisin ole sovittu, korvausvastuu yhteisvastuullisesti korvausvelvollisten kesken on jaettava kohtuuden mukaan ottaen huomioon vastuun perusteet, mahdollisuudet vahingon syntymisen ehkäisemiseen sekä olosuhteet muutoin.

Korvausta ei kuitenkaan saa asianomaisen osuuden ylittävältä osin tuomita sen maksettavaksi, jonka osuus vahingon syntymiseen on ilmeisen vähäinen.